

УДК 373.2.015.31:172.15]:78
DOI 10.31654/2663-4902-2025-PP-2-98-106

Лісовець О. В.

докторка філософії в галузі освіта/педагогіка (*PhD*),
доцентка кафедри дошкільної освіти
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
lisovets.oksana@ndu.edu.ua
orcid.org/0000-0003-4685-3589

Чжен Гохуй

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки Ніжинського державного
університету імені Миколи Гоголя
zhengguohui774@gmail.com
orcid.org/0009-0001-6305-663X

**ВИХОВАННЯ ПАТРІОТИЗМУ У ДІТЕЙ 5–7 РОКІВ ЗАСОБАМИ
МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

У статті комплексно розглядаються поняття патріотизму як важливого соціального та морального принципу, що формує у людини глибоке почуття любові, прихильності, відповідальності та гордості за свою Батьківщину. Обґрунтовується проблема виховання патріотичних почуттів і цінностей у дітей у процесі їхнього залучення до культурної спадщини свого народу через різноманітні види мистецтва. Окреслюються основні критерії та показники патріотизму, подається аналіз його інтерпретації у різних аспектах – історичному, культурному, соціально-психологічному. Особлива увага приділяється питанню виховання патріотизму у дітей старшого дошкільного віку як актуального завдання сучасної дошкільної освіти. У статті обґрунтовується важливість і доцільність використання засобів музичного мистецтва для формування у дошкільників патріотичних почуттів, національної самосвідомості, духовно-моральних цінностей.

Розглядаються теоретичні підходи до виховання патріотизму, а також практичні аспекти організації музично-виховної діяльності в умовах закладів дошкільної освіти. Аналізуються можливості впливу музичного мистецтва на розвиток емоційної сфери дітей, їх естетичного сприймання, формування національної ідентичності через залучення до культурної спадщини українського народу. Детально описуються види музичних засобів, які можуть бути ефективно використані у виховному процесі: українські народні пісні, сучасні авторські твори патріотичного спрямування, музично-рухові ігри, театралізовані інсценізації, елементи фольклору.

Увага приділяється аналізу форм і методів музичного виховання, які сприяють патріотичному розвитку дітей 5–7 років, а також визначенню педагогічних умов, що забезпечують ефективність цього процесу. Вивчаються завдання патріотичного виховання у контексті освітньої діяльності ЗДО, окреслюються шляхи їх реалізації через інтеграцію музичного мистецтва з іншими освітніми напрямками. Наводяться результати сучасних досліджень і рекомендації науковців та практиків у сфері дошкільної освіти щодо формування в дітей любові до рідного краю, національної гордості, поваги до традицій і культурних надбань українського народу.

Ключові слова: патріотичне виховання, дошкільний вік, музичне мистецтво, народні пісні, музично-рухові ігри, національна культура, заклад дошкільної освіти, національна свідомість.

Постановка проблеми. Сучасні соціокультурні реалії вимагають особливої уваги до формування у дітей дошкільного віку почуття патріотизму, любові до Батьківщини, національної ідентичності. Патріотичне виховання – це системна діяльність педагогів, родини та суспільства, спрямована на формування у дітей любові до Батьківщини, національної самосвідомості та гідності. Воно передбачає виховання шанобливого ставлення до рідної мови, культури, традицій, відповідальності за збереження природи, прагнення зробити особистий внесок у розвиток країни, зацікавленості у міжнаціональному спілкуванні та готовності працювати на благо своєї держави й народу. В Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України чітко сформульована мета патріотичного виховання – «передача молодому поколінню соціального досвіду, багатства духовної культури народу, його національної ментальності, своєрідності світогляду і на цій основі формування особистих рис громадянина України, які включають в себе національну самосвідомість, розвинену духовність, моральну, художньо-естетичну, правову, трудову, фізичну, екологічну культуру, розвиток індивідуальних здібностей і таланту» [10].

Музичне мистецтво відіграє важливу роль у вихованні дітей, оскільки сприяє розвитку емоційної сфери, естетичних почуттів, пізнання традицій та культури свого народу. На думку дослідниць Н. Гавриш, О. Кононко, раннє залучення дітей до музичних творів національного спрямування сприяє формуванню емоційного зв'язку з культурною спадщиною. Тож сучасна система дошкільної освіти відводить важливе місце музичному мистецтву у вихованні патріотизму дошкільників [9].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Виховання патріотизму є багато-аспектною проблемою через свою інтегративну функцію, тому є значущою для усіх ланок освіти, зокрема дошкільної. Виховання патріотизму у дітей 5-7 років – дуже складний за своїм характером процес, який потребує серйозного забезпечення педагогів методичним інструментарієм, а також усвідомлення ними актуальності і важливості такої роботи саме з дітьми дошкільного віку. Питанням патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку займалися сучасні науковці, такі як Л. Артемова, А. Богуш, А. Виноградова, Н. Гавриш, Н. Лисенко, Л. Лохвицька, Т. Поніманська, Л. Березівська, С. Гончаренко, Ю. Завалевський, П. Ігнатенко, С. Лопатюк, О. Савченко, Н. Скотна, Г. Корж, О. Сухомлинська, К. Чорна та ін. Їхні роботи висвітлюють теоретичні засади, зміст і методику ознайомлення дітей з українською національною культурою, літературою, мистецтвом; розкривають методичні прийоми ознайомлення дітей з державними і національними символами, побутом, звичаями, народним промыслом, мистецтвом тощо.

Теоретичні й методологічні основи формування патріотизму досліджували також І. Бех, А. Бойко, М. Боришевський, С. Гончаренко, Г. Філіпчук та ін. Необхідність виховання у дітей патріотичних почуттів і цінностей у процесі їхнього залучення до культурної спадщини свого народу через різноманітні види мистецтва акцентовано в педагогічній спадщині Г. Ващенко, О. Духновича, А. Макаренка, С. Русової, К. Ушинського, В. Сухомлинського та в дослідженнях сучасних учених (П. Вербицької, Т. Гавлітіної, М. Качур, О. Коберника, О. Коркішко, В. Мірошніченко, С. Оришко, М. Павленко, О. Сухомлинської та ін.)

Проблеми патріотичного виховання громадян України стали предметом низки дисертаційних досліджень і наукових праць (А. Афанасьєв, В. Герасимчук, Т. Гаврилова, В. Дзюба, В. Коваль, О. Коркішко, О. Красовська, І. Охріменко, П. Онищук, М. Томчук, В. Шевченко)

Українськими науковцями Л. Масол, О. Рудницька, Г. Падалка, Л. Хлебнікова та ін. було проаналізовано основні підходи до вивчення українознавчого музичного матеріалу, виховний потенціал української народної пісні, особливості її використання у процесі навчання та виховання дітей різних вікових груп [1, с. 114].

Окремі аспекти використання музичного фольклору у патріотичному вихованні дітей висвітлені у працях І. Хланти, В. Гошовського, В. Мадяр-Новак, С. Садовенко, Т. Стегайло, Т. Вовк та інших.

Мета статті: проаналізувати проблему виховання патріотизму у дітей 5-7 років засобами музичного мистецтва в умовах закладу дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. У сучасній педагогічній практиці патріотичне виховання постає як цілеспрямований творчий процес взаємодії педагога та дитини щодо формування патріотизму як моральної якості особистості. Тобто йдеться про виховання патріотизму – одну з найактуальніших проблем сучасного суспільства. В нинішні часи повномасштабного вторгнення росії в Україну, зрозуміло, що без виховання патріотизму у молодого покоління ми не зможемо впевнено рухатися вперед, тому що наше майбутнє повинно мати свій моральний стержень – любов до Батьківщини, вірність їй та готовність стати на захист свого народу.

У науковій літературі патріотизм інтерпретується в різних аспектах: як особлива прихильність до своєї країни; як почуття особистої ідентифікації з країною; як особлива турбота про добробут країни; як готовність жертвувати собою, щоб сприяти добробуту країни. Патріотизм, деякою мірою, це певний соціальний і моральний принцип, який викликає у людини почуття прихильності до своєї країни. Він викликає почуття гордості за свою націю, країну або культуру. Патріотизм визначає ставлення особистості до своєї Батьківщини, до її історичного минулого та сьогодення. Патріотизм включає в себе взаємопов'язану сукупність моральних почуттів та характеристик поведінки [2, с. 6].

Значення слова «патріотизм» визначається більшістю словників як «любов до Батьківщини, Вітчизни», а «патріот» – як «людина, що розділяє патріотичні почуття, ідеї». Термін «патріотизм» /грец. *patre* – батьківщина/ визначається, як суспільний і моральний принцип, що характеризує ставлення людей до своєї країни, яке виявляється в певних діях і складному комплексі суспільних почуттів, що звичайно називається любов'ю до батьківщини. Любов така включає: піклування про інтереси та історичну долю країни і готовність заради них до самопожертви; вірність батьківщині, що бореться з ворогами; гордість соціальними та культурними досягненнями своєї країни; співчуття до страждання народу і негативне ставлення до соціальних пороків суспільства; повага до історичного минулого, і успадкованих від нього традицій; прив'язаність до місця проживання /до міста, села, області, країни в цілому/. Всі ці прояви патріотизму знайшли відображення в моральній свідомості людства і в змісті різних моральних вимог. Саме тому патріотизм і є одним із принципів моралі. В періоди великих історичних потрясінь патріотичні почуття різко загострюються. Виховання патріотизму у підростаючого покоління – одне із найважливіших завдань всієї системи освіти і виховання [17].

Науковці І. Бех та К. Чорна у «Програмі патріотичного виховання дітей та учнівської молоді» дають власне визначення цього поняття. «Це свідомо громадянська позиція, особлива спрямованість самореалізації і соціальної поведінки громадянина. Основними критеріями і показниками патріотизму є любов, вірність і служіння Батьківщині, турбота про забезпечення цілісності і суверенітету України, піклування про її постійний розвиток на шляху демократичного національного відродження, сприяння гармонізації державних, суспільних та особистісних інтересів у повсякденному житті. У випадку загрози національній безпеці патріотизм проявляється у готовності служити Україні, встати на її захист, визнанні пріоритету суспільних і державних інтересів над особистими» [3, с. 17].

Як зазначають Н. Гавриш і К. Крутій, патріотизм – це природна прихильність і любов до рідної землі, мови, культури; глибоке моральне почуття, показник і виразник найвищих проявів духовного світу людини [6, с. 5].

Патріотизм у дітей 5-7 років визначається як емоційно-моральне ставлення до своєї країни, її культури та традицій. Основними напрямками патріотичного виховання є формування любові до рідної мови, народних символів, культурної спадщини через різні види мистецтва.

Важливим завданням патріотичного розвитку в закладах дошкільної освіти є прищеплення вихованцям чіткого усвідомлення національної самоідентичності, що

проявлятиметься у знанні маленькими особистостями власної історії, культури, звичаїв та традицій свого народу [15, с. 324].

Діти 5-7 років перебувають на етапі активного розвитку, коли відбувається формування базових моральних уявлень, структури мислення та сприйняття навколишнього світу. Цей віковий період визначається важливими психологічними особливостями, такими як готовність до сприйняття соціальних норм, наочності та емоційної вразливості. Діти цього віку є досить вразливими до зовнішніх впливів, особливо у контексті формування цінностей та ставлення до навколишнього світу. Використання музичного мистецтва у процесі патріотичного виховання в цей період має свою вагомую значимість для дітей старшого дошкільного віку. Музика є не лише способом ознайомлення з культурною спадщиною свого народу, а й механізмом формування особистісних цінностей, розвитку емоційної сфери, соціальних компетентностей та формування патріотичних почуттів.

Музика – один з видів мистецтва, який суттєво впливає на становлення особистості. Вона збагачує почуття дитини, сприяє оволодінню вмінням відчувати ритм і мелодію твору, формує здібності адекватно реагувати на них своїм голосом і рухами, розвиває інтерес до різних музичних інструментів і бажання на них грати. Головне в музичному розвитку дошкільника – повести дитину в різнобарвний світ музики, навчити дитину «жити нею». Саме музичне мистецтво є одним із ефективних засобів виховання дітей 5-7 років [14, с. 278].

У педагогіці музика завжди визнавалась одним з найсильніших засобів впливу на духовний світ людини і тому використовувалась як інструмент його формування. Афористичного значення набув вислів В. Сухомлинського про роль музичного виховання, яке відомий педагог вважав не стільки вихованням музиканта, скільки вихованням людини. Саме тому В. Сухомлинський, підтримуючи прогресивні ідеї музичної педагогіки, підкреслював унікальну роль музичного виховання, що естетично забарвлює все духовне життя особистості. Пізнання світу почуттів неможливе без переживання музики: «без музики важко переконати людину, яка вступає в світ, у тому, що людина прекрасна, а це переконання, по суті, є основою емоційної, естетичної, моральної культури» [13].

Як зазначає дослідниця Л. Аристова, музичне мистецтво може бути ефективним засобом виховання патріотичних почуттів у дітей. Музика допомагає дітям відчувати себе частинкою культурної спадщини своєї країни, підвищити національну свідомість та розвинути почуття гордості за свою націю. Вчена аналізує наступні засоби, якими музичне мистецтво може впливати на патріотичне виховання дітей:

вивчення національної музики (цей засіб допомагає дітям зрозуміти національну культуру своєї країни та історію її розвитку. Вони можуть вивчати характерні національні мелодії, унікальні народні танці (гопак, метелиця, козачок, коломийка тощо), українські народні інструменти (бандура, кобза, цимбали, трембіта тощо));

виконання національної музики (це може бути способом підвищення національної свідомості та розвитку почуття гордості за свою націю. Діти можуть вивчати та виконувати державний гімн, народні гімни («Ой, у лузі червона калина...», «Боже великий, єдиний...», «Рече та стогне Дніпр широкий»), народні пісні, сучасні українські пісні тощо;

участь у музичних заходах, таких як концерти, фестивалі, флеш-моби, свята, тематичні заходи та інші події, допоможуть відчувати дітям національну гордість та розвинути соціальні вміння;

заняття музикою у закладах дошкільної освіти ефективно впливає на процес виховання патріотизму у дітей старшого дошкільного віку. Вони можуть включати вивчення національної музики, інструментальну, вокальну підготовку, знайомство з національними музичними інструментами [1, с. 233].

Г. Волошина, аналізуючи роль музики у патріотичному вихованні особистості, стверджує, що патріотично-виховна сила музичного мистецтва здатна викликати у дитини непереможне бажання наслідувати улюблених героїв, адже в цьому полягає

сила гарної музики. Значення музики зовсім не вичерпується лише тим, що вона збагачує естетичний світ людини, прикрашає її життя. Мистецтво збагачує увесь духовний світ людини, воно – великий помічник у всіх справах, натхненник у праці. Саме тому мистецтву, а зокрема музиці, було надано такого великого значення у всій системі соціального виховання. Музично-перцептивна діяльність просякнута почуттєвістю, живим тонусом, ставленням, емоційністю людини. Саме в цьому, в емоційній повноті, почуттєвому бутті виявляється багатство її індивідуального змісту. В умовах педагогічно організованого процесу слухання (сприйняття) музичного матеріалу розгортається як система дій, орієнтованих як на забезпечення музично-слухового досвіду, так і на актуалізацію духовного потенціалу особистості [5, с. 127].

Ю. Якименко та О. Іваненко Вивчали вплив музики на емоційний та моральний розвиток дітей і дійшли висновку, що музичні твори викликають глибокий емоційний відгук, який сприяє закріпленню патріотичних почуттів [8, 16].

Використання музичних творів патріотичного спрямування (народні пісні, гімни, авторські твори) допомагає дітям усвідомити значущість національних цінностей та історичних подій.

Українська народна музика та пісня, за дослідженням І. Газіної, є важливими засобами виховного впливу на дітей дошкільного віку. Вони вирізняються простотою для сприйняття, емоційною насиченістю та змістовністю, що відображає національні традиції. Музичне середовище сприяє розвитку творчої активності дітей, удосконаленню їхніх художньо-естетичних здібностей і впливає на внутрішній світ дошкільників. Завдяки цьому формується патріотичне ставлення та інтерес до національних цінностей, що слугує міцною основою для становлення свідомого громадянина-патріота [7, с. 47].

Виховання в дітей 5–7 років справжнього патріотизму на музичних заняттях у закладі дошкільної освіти здійснюється через такі форми взаємодії музичного керівника з дітьми, як: слухання високохудожніх зразків української класичної музики, народних пісень, колискових; бесіди про відомих українських співаків, композиторів, про найяскравіші зразки їхньої інструментальної та сценічної музики; проведення музично-рухових ігор з національним колоритом; ознайомлення з історією виникнення та побутування українських народних інструментів, способів гри на них; інсценізація народних звичаїв та обрядів, що супроводжується характерними піснями, закличками, танцями тощо.

В. Сухомлинський стверджував, що вивчення народних пісень і колискових, співанок тощо сприяє формуванню зв'язку з національною культурою.

Дослідниці Н. Гавриш та О. Косенчук у своїй хрестоматії «Моя країна – Україна» пропонують низку музичних творів для старшого дошкільного віку, які є ефективними у вихованні патріотизму у дітей: коломийки Марійки Підгірянки, колискові, народні пісні («Хвалилася дівчина»), авторські українські пісні («Моя сопілка» Катерини Перелісної, «Український гопачок» Тамари Кржемінської, «Ой, заграйте дударики» Володимира Панченка тощо) [12].

Важливо пам'ятати, що патріотичне виховання старших дошкільників у процесі інструментального музикування повинно бути проведене з урахуванням вікових особливостей та інтересів дітей.

Проведення музично-рухових ігор з національним колоритом у ЗДО забезпечує розвиток координації, пам'яті, а також є важливим засобом всебічного розвитку дошкільників, адже вони сприяють формуванню ритмічних навичок, емоційного сприйняття музики, комунікативних здібностей, а також знайомлять дітей з культурною спадщиною свого народу. При організації музично-рухових ігор з національним колоритом вихователям варто використовувати автентичні народні пісні, традиційні танцювальні рухи, фольклорні мотиви, що відповідають віковим особливостям дітей (для молодшого дошкільного віку підходять прості ритмічні ігри з піснями-іграшками, а для старших – сюжетні народні, музичні ігри). Наприклад, «Подоланочка» – хороводна гра, що розвиває ритмічність і координацію, вміння дітей

виконувати танцювальні рухи під певний музичний супровід; розвиває музикальний слух, голос; виховує патріотичні почуття на основі знайомства дітей із музичною спадщиною українського народу, бажання танцювати народні хороводи, інтерес до народних музичних ігор. «Тин» – музична гра, яка сприяє вихованню патріотичних почуттів на основі знайомства дітей з музичною спадщиною українського народу; закріпленню народних танцювальних рухів; формує інтерес до народних музичних ігор. «Гра з бубном» – музична гра, яка закріплює вміння дітей виконувати танцювальні рухи; виховує патріотичні почуття на основі знайомства дітей з музичною спадщиною українського народу; бажання вивчати народні танці, формує інтерес до народних музичних інструментів тощо [11, с. 139].

Інсценізація музичних творів на теми історії та традицій України допомагає дітям засвоювати зміст культурної спадщини через театралізовану діяльність. Відтворення традиційних обрядових дійств дітьми сприяє вихованню у них любові та поваги до своєї культури та народних традицій. Діти 5-7 років з нетерпінням чекають різдвяних, новорічних, великодніх свят, щоб вшанувати пам'ять про своїх предків та продовжувати їх сімейні традиції

Не менш вагомим засобом виховання патріотизму у дітей 5-7 років є і використання класичної та сучасної української музики. Діти не лише дізнаються про талановитих авторів та композиторів своєї Батьківщини, які зробили значний внесок у музичне мистецтво країни та світу, а й розширюють свій музичний досвід, що сприяє формуванню їх естетичного смаку та гордості за своїх мистецьких діячів.

Заклади дошкільної освіти для ефективного та успішного здійснення процесу виховання патріотизму у дітей 5-7 років засобами музичного мистецтва повинні створити відповідні педагогічні умови. Проаналізувавши праці сучасних науковців, ми дійшли висновку, що закладам дошкільної освіти варто забезпечити наступні педагогічні умови:

- *формування професійно компетентного педагога*. Підготовленість педагогів до здійснення процесу формування патріотизму передбачає наявність у них відповідного рівня професійної компетентності, професійної майстерності, а також здатності до саморегуляції та налаштованості на вирішення поставлених завдань;

- *створення предметно-розвивального середовища* для патріотичного виховання дітей 5-7 років. Розвиток особистості майбутнього громадянина – патріота України не можливо без відповідного розвивального середовища. Тому разом з підвищенням педагогічної компетентності велика робота повинна бути проведена щодо створення розвивального середовища в групах. В кожній дошкільній групі варто оформити куточки національної та народної символіки, сформувати добірку віршів про Україну, Київ, рідну природу, Батьківщину, зібрати бібліотечку українського фольклору: народні прикмети, прислів'я, легенди, загадки, залички, колисанки, народні ігри, тощо, підібрати фонотеку українських пісень, відеофрагментів з музичними кліпами та народними танцями тощо;

- **співпраця вихователів, батьків та музичних керівників** дозволяє забезпечити системний підхід до патріотичного виховання дошкільників засобами музичного мистецтва. Вихователі – головні провідники ідей патріотизму в закладах дошкільної освіти. Вони організовують освітній процес, інтегруючи патріотичні мотиви в різні види діяльності, зокрема: використання народних і сучасних патріотичних пісень у повсякденному житті групи; проведення тематичних занять з елементами музики, створення умов для театралізованої діяльності, яка включає виконання народних пісень, танців та обрядових дійств; спільна діяльність із музичним керівником для організації свят та розваг патріотичної тематики.

Музичні керівники відіграють ключову роль у розвитку музичного слуху, емоційного сприйняття та виконавських здібностей дітей. Їхні завдання включають: добір відповідного музичного репертуару (українські народні пісні, твори сучасних українських композиторів, патріотичні марші); навчання дітей співу, хорового виконання, елементарного музикування на простих інструментах; організацію концертів, свят,

фестивалів, присвячених державним і народним святam (День Незалежності, День захисників і захисниць України, Свято Миколая тощо); активну співпрацю з вихователями та батьками для створення єдиного освітнього простору.

Батьки є першими вихователями дитини, тому їх залучення до музично-патріотичного виховання є надзвичайно важливим. Форми співпраці з батьками можуть включати: проведення родинних свят, де діти разом із батьками виконують народні пісні, беруть участь у танцях та іграх; майстер-класи з вивчення колискових, родинних традицій, фольклорних пісень; залучення батьків до створення костюмів, декорацій для музичних виступів дітей; спільне відвідування концертів, театрів, етнофестивалів, що популяризують українську культуру.

Для забезпечення системного підходу до патріотичного виховання дітей віком 5-7 років засобами музичного мистецтва важливо організувати ефективну взаємодію між усіма учасниками процесу. До основних форм такої взаємодії вчені відносять:

- консультації, семінари, тренінги для вихователів та батьків щодо використання музичних засобів у патріотичному вихованні;
- спільні проєкти (наприклад, «Пісенна спадщина мого роду», де родини презентують улюблені пісні);
- створення музично-ігрового середовища в закладі дошкільної освіти, де діти мають змогу постійно взаємодіяти з патріотичною музикою;
- музичні екскурсії (відвідування музеїв музичних інструментів, фольклорних виступів, народних ансамблів).

Висновки. Таким чином, проаналізувавши науково-методичну літературу, можна зробити висновок, що музичне мистецтво є потужним засобом виховання патріотичних почуттів у дітей 5-7 років. Використання народної, класичної та сучасної української музики у поєднанні з активними формами музично-рухової діяльності сприяє формуванню любові до рідної країни, розширенню знань про національну культуру та традиції. Ефективність патріотичного виховання залежить від комплексного підходу, що включає залучення батьків, педагогів та дітей до спільної творчої діяльності. Сучасні дослідження підтверджують важливість емоційного компоненту у формуванні патріотизму в ранньому віці та необхідність інтеграції різних мистецьких засобів у навчально-виховний процес.

Література

1. Аристова Л. Методика музичного навчання та виховання: навч.-метод. посібник. Миколаїв: Іліон, 2018. 404 с.
2. Бех І. Виховуємо патріотизм як почуття. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2016. № 6. С. 4–8.
3. Бех І. Д., Чорна К. І. Програма українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді. Київ: НАПН України Інститут проблем виховання, 2014. 29 с.
4. Вашак О.О., Гринь Ю.М. Особливості національного виховання дошкільників засобами українського народного мистецтва. Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта. Полтава, 2023. 120 с.
5. Волошина Г.П., Волошин П.М. Роль музики у патріотичному вихованні особистості/ Проблеми освіти: Наук.-метод. зб. / Інститут модернізації змісту освіти МОН України. Київ, 2016. Вип. 86. С.125-130.
6. Гавриш Н., К.Крутий Національно-патріотичне виховання у ситуації соціального неспокою: змінюємо підходи. *Дошкільне виховання*. 2015. №8. С.2-7
7. Газіна І. О. Методика музичного виховання дітей дошкільного віку: навчально-методичний посібник для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта», вихователів дошкільних навчальних закладів та батьків. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2013. 196 с.
8. Іваненко О. А. Творча самореалізація дошкільників у процесі музичних занять: навч.-метод. посіб. Київ: Видавництво Ліра. К, 2020.196 с
9. Кононко О. Л. Виховуємо соціально компетентного дошкільника: навч.-метод. посіб. Київ: Світич, 2009.

10. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України: затв. Наказом МОН України № 527 від 06.06.2022.
11. Кривоніс М. Л., Дроботій О. Л. Патріотичне виховання в ДНЗ. Х.: Вид-во «Ранок», 2015. 192 с. (Серія «Сучасна дошкільна освіта»)
12. Моя країна — Україна: хрестоматія для дошкільнят з національно-патріотичного виховання / автори і укладачі Наталя Гавриш, Ольга Косенчук. Харків: Ранок, 2022 с. 75-78
13. Сухомлинський В.О. Як виховати справжню людину. Твори в 5-ти т. Т.2. К., 1976
14. Чепіга В.Т. Українська духовна музика як історико-культурний та виховний феномен / В.Т. Чепіга, С.М. Чугай. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2013. № 13(2). С. 276–283.
15. Човрій М., Сушацька Л. Патріотичне виховання дітей старшого дошкільного віку засобами українського музичного фольклору. *Науковий вісник ужгородського університету. Серія: «педагогіка. Соціальна робота»*. 2016. випуск 1 (38). С. 323-326
16. Якименко Ю. І. Система Карла Орфа, як ідеальна платформа для всебічного розвитку дитини. Збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів факультету дошкільної, початкової освіти та мистецтв. Серія «Мистецтво», 2019. Вип. 3. С. 206-209
17. Ярмаченко М. Д. Педагогічний словник. Київ, 2001. 514 с.

References

1. Arystova L. *Metodyka muzychnoho navchannya ta vykhovannya : navch.- metod. posibnyk*. Mykolayiv : Ilion, 2018. 404 s
2. Bekh I. *Vykhovuyemo patriotyzm yak pochuttya. Vykhovatel'-metodyst doshkil'noho zakladu*. 2016. № 6. S. 4–8.
3. Bekh I. D., Chorna K. I. *Prohrama ukrayins'koho patriotychnoho vykhovannya ditey ta uchniv'skoyi molodi*. Kyiv: NAPN Ukrayiny Instytut problem vykhovannya, 2014. 29 s.
4. Vashak O.O., Hryn' YU.M. *Osoblyvosti natsional'noho vykhovannya doshkil'nykiv zasobamy ukrayins'koho narodnoho mystetstva. Navchal'no-metodychnyy posibnyk dlya studentiv spetsial'nosti 012 Doshkil'na osvita*. Poltava, 2023. 120 s.
5. Voloshyna H.P., Voloshyn P.M. *Rol' muzyky u patriotychnomu vykhovanni osobystosti/ Problemy osvity: Nauk.-metod. zb. / Instytut modernizatsiyi zmistu osvity MON Ukrayiny*. Kyiv, 2016. Vyp. 86. S.125-130.
6. Havrysh N., K.Krutyi *Natsional'no-patriotychne vykhovannya u sytuatsiyi sotsial'noho nespokoyu: zminuyemo pidkhody. Doshkil'ne vykhovannya*. 2015. №8. S.2-7
7. Hazina I. O. *Metodyka muzychnoho vykhovannya ditey doshkil'noho viku : navchal'no-metodychnyy posibnyk dlya studentiv napryamu pidhotovky «Doshkil'na osvita», vykhovateliv doshkil'nykh navchal'nykh zakladiv ta bat'kiv. Kam"yanets'Podil's'kyy : Aksioma*, 2013. 196
8. Ivanenko O. A. *Tvorcha samorealizatsiya doshkil'nykiv u protsesi muzychnykh zanyat': navch.-metod. posib*. Kyiv: Vydavnytstvo Lira. K, 2020.196 s
9. Kononko O. L. *Vykhovuyemo sotsial'no kompetentnoho doshkil'nyka: navch.-metod. posib*. Kyiv: Svitych, 2009.
10. *Kontseptsiya natsional'no-patriotychnoho vykhovannya v systemi osvity Ukrayiny: zatv. Nakazom MON Ukrayiny № 527 vid 06.06.2022.*
11. Kryvonis M. L., Drobotiy O. L. *Patriotychne vykhovannya v DNZ. KH.: Vyd-vo «Ranok»*, 2015. 192 s. (Seriya «Suchasna doshkil'na osvita»)
12. *Moya krayina – Ukrayina: khrestomatiya dlya doshkil'nyat z natsional'no-patriotychnoho vykhovannya / avtory i ukladachi Natalya Havrysh, Ol'ha Kosenchuk*. Kharkiv: Ranok, 2022 s. 75-78 1
13. Sukhomlyns'kyy V.O. *Yak vykhovaty spravzhnyu lyudynu. Tvory v 5-ty t. T.2. K., 1976*
14. Chepiha V.T. *Ukrayins'ka dukhovna muzyka yak istoryko-kul'turnyy ta vykhovnyy fenomen / V.T. Chepiha, S.M. Chuhay. Visnyk Luhans'koho natsional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Pedagogichni nauky*. 2013. № 13(2). S. 276–283.
15. Chovriy M., Sukhats'ka L. *Patriotychne vykhovannya ditey starshoho doshkil'noho viku zasobamy ukrayins'koho muzychnoho fol'kloru. Naukovyy visnyk uzhhorods'koho universytetu. Seriya: «pedagogika. Sotsial'na robota»*. 2016. vypusk 1 (38). S. 323-326
16. Yakymenko YU. I. *Systema Karla Orfa, yak ideal'na platforma dlya vsebichnoho rozvytku dytyny. Zbirnyk materialiv naukovo-praktychnoyi konferentsiyi vykladachiv i studentiv*

fakul'tetu doshkil'noyi, pochatkovoyi osvity ta mystetstv. Seriya «Mystetstvo», 2019. Vyp. 3. S. 206-209

17. Yarmachenko M. D. Pedahohichnyy slovnyk. Kyiv, 2001. 514 s.

Lisovets O.

Doctor of Philosophy in the field of education/pedagogy, (PhD),
Associate Professor of Preschool Education
Nizhyn Mykola Gogol State University
lisovets.oksana@ndu.edu.ua
orcid.org/0000-0003-4685-3589

Zheng Guohui

PhD student (third level of higher education)
Specialty 011 – Educational and Pedagogical Sciences
Mykola Gogol Nizhyn State University
zhengguohui774@gmail.com
orcid.org/0009-0001-6305-663X

EDUCATION OF PATRIOTISM IN CHILDREN OF 5-7 YEARS OLD BY MEANS OF MUSICAL ART IN PRESCHOOL EDUCATION

The article provides a comprehensive examination of the concept of patriotism as an important social and moral principle that forms a deep sense of love, attachment, responsibility, and pride for one's homeland. The issue of fostering patriotic feelings and values in children through their involvement in the cultural heritage of their people through various forms of art is substantiated. The article outlines the main criteria and indicators of patriotism and analyzes its interpretation from historical, cultural, and socio-psychological perspectives. Particular attention is paid to fostering patriotism in older preschool children as a pressing objective of modern early childhood education. The importance and feasibility of using musical art as a means of developing patriotic feelings, national consciousness, and moral-spiritual values in preschoolers are substantiated.

Theoretical approaches to patriotic education are considered, along with practical aspects of organizing music-based educational activities within preschool institutions. The article explores the potential of musical art to influence children's emotional development, aesthetic perception, and formation of national identity through engagement with the cultural heritage of the Ukrainian people. Specific types of musical tools that can be effectively used in the educational process are described in detail, including Ukrainian folk songs, contemporary patriotic compositions, musical-movement games, dramatized performances, and elements of folklore.

Attention is given to the analysis of forms and methods of musical education that contribute to the patriotic development of children aged 5–7, as well as to the identification of pedagogical conditions necessary for the effectiveness of this process. The goals of patriotic education in the context of preschool educational institutions are studied, and ways of integrating musical art with other areas of learning are outlined. The article also presents findings from current research and offers recommendations from scholars and practitioners in the field of early childhood education on nurturing children's love for their native land, national pride, and respect for Ukrainian traditions and cultural heritage.

***Key words:** patriotic education, preschool age, musical art, folk songs, musical-movement games, national culture, preschool institution, national consciousness.*